

КАТЕГОРИЗАЦІЯ (ОМОВЛЕННЯ) МЕТАФОРИЧНИХ ЗСУВІВ: ТИПОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Швачко С. О., *д. філол. н., проф.*

Мокренко О., *студ. ПР-42*

Метафора з часів античної риторики й філософії знаходиться в центрі уваги вчених-лінгвістів, філософів, психологів. Вона є одним із шляхів пізнання реальності й ідеалу шляхом перенесення понять з однієї сфери в іншу: від конкретного-чуттєвої до абстрактної, від матеріальної до духовної. Аналізуючи процес метафоризації, дослідники визначають два компоненти метафори, взаємодія яких зумовлює виникнення цього тропа: метафоризоване та метафоризуюче слово. В цьому процесі взаємодіють наступні сутності (чи актанти): суб'єкт метафори і його мовне знання про світ – з однієї сторони, а з іншої – його знання мовних значень і їх асоціативних комплексів (власний тезаурус).

За структурним принципом метафори поділяються на прості (елементарні) і розгорнені (поширені). Прості метафори представлені одним словом чи словосполученням, що виконує в реченні певну синтаксичну функцію.

Персоніфікація належить до найдавніших метафоричних явищ мови, вона відображала анімістичний погляд людей на природу, при якому весь світ населявся духами: говорив, сміявся, плакав, тужив. Новий когнітивний підхід обумовлює виникнення парадигми номінації природних явищ, що розглядаються як живі істоти, люди, тобто персоніфіковано. Таксономія засобів персоніфікації феноменів природи в поетичній мові розпізнається за дією різних чинників, серед яких виокремлюється вторинна предикація: метафоризація за фізичним станом і дією, за психічним станом, за характером інформаційного обміну.

В межах поняття персоніфікація природи особливе місце посідає омовлення образу тиші, прецедентним явищем якого є комунікативне мовчання людини. Номінація силенції природних явищ з'являється внаслідок семантичного зсуву на межі понять людське-природне мовчання. Консистентною ознакою явища персоніфікації є емоційність, експресивність та образність у вербальному тексті. За кількістю компонентів у номінації тиші можна виділити структури: з одним, двома та *n*- кількістю компонентів, де номен тиша позначається описово.